

Instruks om økonomistyring for Pensjonstrygden for sjømenn

Fastsatt av Arbeids- og sosialdepartementet
2. januar 2014

Revidert 1. januar 2019

Instruks om økonomistyring for Pensjonstrygden for sjømenn (PTS)

1. Instruksens formål og virkeområde

Instruksen er fastsatt av Arbeids- og sosialdepartementet den 2. januar 2014 i medhold av Reglement for økonomistyring i staten § 3, og trer i kraft fra samme dato. Instruksen er endret. Endringene trer i kraft fra 1. januar 2019.

Formålet med denne instruksen er å presisere departementets føringer og krav til økonomistyringen i Pensjonstrygden for sjømenn. Med økonomistyring menes prosesser, tiltak, rutiner og systemer som er etablert for å sikre at virksomheten oppfyller krav til forsvarlig økonomistyring og økonomiforvaltning på en effektiv og hensiktsmessig måte.

Virksomhets- og økonomistyringen i Pensjonstrygden for sjømenn skal følge Reglement for økonomistyring i staten (reglementet) og Bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene), med de unntak og presiseringer som framgår av denne instruksen.

Instruksen er bygget opp som et supplement til reglementet og bestemmelsene, ved at enkelte krav er utdypet og presisert slik at de er tilpasset virksomhetens egenart og de styringsmessige krav departementet stiller. Det er kun de deler av regelverket som departementet ser behov for å utdype som er omtalt i instruksen.

Instruksen angir hvilke deler av Økonomiregelverket hvor Pensjonstrygden for sjømenn vil ha avvik som følge av sin tilknytningsform, jf. punkt 2. Eventuelle behov for ytterligere unntak må tas opp med Arbeids- og sosialdepartementet som eventuelt søker Direktoratet for økonomistyring om unntak på vegne av Pensjonstrygden for sjømenn.

Arbeids- og sosialdepartementet og Riksrevisjonen skal orienteres dersom det planlegges vesentlige endringer i utføringen av økonomioppgaver, herunder endringer i økonomisystemer og regnskapsprinsipper.

Det vises til lov om pensjonstrygd for sjømenn, og til instruks for styret i Pensjonstrygden for sjømenn fastsatt av Sosial- og helsedepartementet den 19. januar 2001 med hjemmel i lov 3. desember nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn § 17 annet ledd.

2. Tilknytningsform og finansiering

Tilknytningsform

Pensjonstrygden for sjømenns tilknytningsform til staten er uavklart. Det vises til Stortingets vedtak i samsvar med Prop. 26 S (2011–2012).

Som følge av den uavklarte tilknytningen til staten, fraviker økonomistyringen i Pensjonstrygden for sjømenn kravene i Økonomiregelverket (ØR) på følgende områder:

- Konsernkontoordningen og statlig betalingsformidling – jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten kap. 3.4
- Regnskapsavleggelse og rapportering til statsregnskapet - jf. Bestemmelser om økonomistyring i staten kap. 3.3 Kontoplan - jf. ØR med endringer av 18. september 2013

Instruksen revideres senest når endelig tilknytningsform er avklart.

Finansiering

Etter lovens § 8 dekkes utgiftene til pensjoner ved avgift på arbeidstakere og rederier, tilskudd fra trygdens fond og lovbestemte tilskudd fra staten. Trygden er garantert av staten. Det betyr at dersom de ordinære finansieringskildene ikke er tilstrekkelig til å dekke pensjonsforpliktelsene og Pensjonstrygden for sjømenns administrative utgifter, plikter staten å dekke dette.

Tilskudd fra staten stilles til disposisjon for Pensjonstrygden for sjømenn gjennom årlige tildelingsbrev i henhold til vedtatt statsbudsjett. Bevilgningen omfatter tilskudd til dekning av krigsfartstillegg m.v. i ht. lovens § 15 og garantitilskudd i henhold til statsgarantien for å dekke trygdens underskudd. Statstilskuddet overføres fra departementet basert på en utbetalingsplan fra Pensjonstrygden for sjømenn, og skal sikre at Pensjonstrygden for sjømenn har likviditetsmessig dekning gjennom året. Pensjonstrygden for sjømenn skal oversende en oversikt over innbetalinger og utbetalinger pr. måned som grunnlag for overføring av statstilskudd fra departementet.

Det vises til lov om Pensjonstrygden § 14, 3. ledd. Forvaltning av pensjonstrygdens fond skjer i henhold til reglement for fondsforvaltning fastsatt ved kgl. res. 3.11.95 og godkjent ved Stortingets vedtak av 12.12.95. Tilskuddet fra staten skal kun dekke et eventuelt underskudd i ordningen, og kan ikke benyttes til å bygge opp virksomhetskapital. Pensjonstrygden for sjømenn skal ha en forsvarlig og god forvaltning av ordningens fondsmidler. Det vises også til brev av 14.10.2015 om fondsforvaltning i Pensjonstrygden for sjømenn.

Pensjonstrygden for sjømenn skal utarbeide et budsjett for virksomhetens drifts- og investeringskostnader og redegjøre for økonomisk status etter nærmere angivelse fra departementet.

Tildelingsbrevet angir forutsetninger og krav til virksomheten i det aktuelle budsjettåret, herunder økonomiske rammer for administrasjon. Pensjonstrygden for sjømenn skal tilpasse sin drift av virksomheten innenfor rammen av de midler som står til disposisjon til virksomhetens drifts- og investeringskostnader.

3. Krav til intern styring og kontroll

3.1 Risikostyring og internkontroll

Pensjonstrygden for sjømenn skal ha et helhetlig system for risikostyring og internkontroll. Det skal utformes og gjennomføres slik at det gir en rimelig grad av sikkerhet for at fastsatte mål- og resultatkrav følges opp, ressursbruken er effektiv, rapporteringen er pålitelig og at virksomheten drives i samsvar med lover og regler. Pensjonstrygden for sjømenn skal ha systemer, retningslinjer og rutiner som støtter oppgaveløsningen på sentrale arbeidsområder. Den interne kontrollen skal være basert på risiko og vesentlighet og tilpasset Pensjonstrygden for sjømenns egenart.

Pensjonstrygden for sjømenn skal gjennomføre risikovurderinger på overordnet nivå. Risikovurderingene skal ta utgangspunkt i mål- og resultatkrav for virksomheten og inngår således i styringsdialogen med departementet. Tilsvarende skal det foretas risikovurderinger av sentrale prosesser. Der hvor det vurderes å være høy risiko skal risikoreducerende tiltak iverksettes. Oppdatert risikovurdering med omtale av tiltak på områder med høy risiko skal oversendes departementet i tråd med rapporteringskrav i tildelingsbrevet.

Pensjonstrygden for sjømenn skal til enhver tid kunne legge fram oppdatert dokumentasjon av sitt helhetlige opplegg for internkontroll, herunder for IKT-systemer, retningslinjer og rutiner på virksomhetens sentrale arbeidsområder.

Pensjonstrygden for sjømenn skal også gjennomføre risikovurderinger knyttet til forhold som påvirker skipsfartens rammebetingelser og som har betydning for trygdens økonomi.

Pensjonstrygden for sjømenn skal årlig evaluere utforming og gjennomføring av virksomhetens risikostyring og internkontroll, samt gi en vurdering av kostnadene ved tiltak opp mot nytteverdien av tiltakene.

Med bakgrunn i Pensjonstrygden for sjømenns oppgaver skal direktøren stille krav til og sørge for høy etisk standard blant Pensjonstrygden for sjømenns medarbeidere og således forebygge misligheter.

Direktøren bestemmer om virksomheten skal ha en internrevisjonsfunksjon. Det vises til rundskriv 117 Internrevisjon i statlige virksomheter fra Finansdepartementet.

Internrevisjonens oppgaver skal i så fall presiseres i en særskilt instruks. ASD skal informeres dersom direktøren beslutter å ha en slik funksjon.

3.2 Interne instruksjer

Pensjonstrygden for sjømenn skal fastsette interne instruksjer innenfor rammene av økonomiregelverket og denne instruksjen. De interne instruksjene skal inkludere retningslinjer for delegering av fullmakter og myndighet, samt presiseringer knyttet til Pensjonstrygden for sjømenns utførelse av økonomifunksjonen.

Virksomhetsleder kan utøve budsjett disponeringsmyndighet for egne utgifter. Regninger for direktøren skal attesteres av økonomisjefen.

3.3 Sikkerhet i økonomisystemene og transaksjonskontroller

Økonomisystemet skal ha et sikkerhetsnivå som er tilpasset virksomhetens aktiviteter og der det tas hensyn til risiko og vesentlighet knyttet til aktiviteten. Et godt system for tilgangsrettigheter og tilgangskontroller er en sentral del av dette. Pensjonstrygden for sjømenn skal føre kontroll med at løsningene fungerer som forutsatt og at data sikres mot uautoriserte endringer.

3.4 Oppfølging av Riksrevisjonens merknader

Pensjonstrygden for sjømenn har et selvstendig ansvar for å følge opp eventuelle merknader fra Riksrevisjonen. For å rette opp forholdene som ligger til grunn for Riksrevisjonens merknader, skal Pensjonstrygden for sjømenn utarbeide egen handlingsplan. Handlingsplanen skal angi tiltak og når tiltakene skal være avsluttet. Pensjonstrygden for sjømenn skal rapportere status og utfordringer for gjennomføring av handlingsplanen i virksomhets- og årsrapporten.

All korrespondanse mellom Pensjonstrygden for sjømenn og Riksrevisjonen skal sendes med kopi til Arbeids- og sosialdepartementet. Pensjonstrygden for sjømenn skal holde departementet løpende orientert om Riksrevisjonssaker.

4. Krav til budsjett og regnskap

4.1 Krav til budsjettering

I følge lovens § 13 skal Pensjonstrygden for sjømenn minst hvert fjerde år foreta en forsikringsteknisk beregning av trygdens pensjonsforpliktelser, og beregne inntekter og utgifter i fremtiden. På dette grunnlag skal styret fremme forslag om mulige

endringer i trygdens ytelser og premiesatser. Det vises til styreinstruksen hvor dette er omtalt.

Pensjonstrygden for sjømenn skal utarbeide budsjett for utgifter til pensjoner og inntekter fra avgifter på arbeidstakere og rederier, i henhold til gjeldende regelverk og anslag for antall stønadsmottakere, avgiftspliktige medlemmer og eventuelle andre forhold av betydning. Anslag for finansinntekter skal fastsettes etter en vurdering av forhold som påvirker disse inntektene. De økonomiske rammene for virksomhetens drifts- og investeringskostnader fastsettes i dialog med styret og departementet i de årlige tildelingsbrevene.

Pensjonstrygden for sjømenn skal utarbeide periodisert årsbudsjett for å kunne føre løpende kontroll med inntekter og kostnader.

4.2 Krav til virksomhetens regnskap

Pensjonstrygden for sjømenn skal presentere et samlet årsregnskap for Forvalter og Ordning. Forvalter er det administrative apparatet som forvalter og administrerer ordningen. Ordningen omfatter rettighetene som er opparbeidet av trygdens medlemmer samt reguleringsfond.

Pensjonstrygden for sjømenn skal ved årets slutt utarbeide et samlet årsregnskap for virksomheten. Virksomhetsregnskapet skal avlegges samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Avvik skal fremgå av prinsippnote (note 1) til regnskapet. Det skal utarbeides ledelseskomentarer til årsregnskapet som skal signeres. Årsregnskapet skal oversendes departementet sammen med årsrapporten, med kopi til Riksrevisjonen.

Pensjonstrygden for sjømenn skal til enhver tid ha et avstemt regnskap som viser den reelle økonomiske situasjonen. PTS skal hver måned avstemme alle balanseposter, mellomværende mellom ulike systemer og alle avvik skal være forklart. Regnskapet skal avlegges uten vesentlige feil. Departementet vil legge vekt på at PTS sitt regnskap skal være transparent og dokumentert, særlig der praksis avviker fra det som ellers er reglene i staten.

Styret skal legge fram årsmelding og regnskap hvert år, jf. instruks for styret.

skal kunne rapportere om påløpte drifts- og investeringskostnader til departementet i forbindelse med virksomhetsrapporteringen. Nærmere krav til rapportering angis i tildelingsbrevet.

Pensjonstrygden for sjømenn skal benytte norsk standard kontoplan. Kontoplanen skal tilpasses Pensjonstrygden for sjømenns behov for å utøve effektiv planlegging, styring og kontroll. Kontoplanen skal videre imøtekomme krav til rapportering til departementet som fremgår av tildelingsbrevet eller av særskilt brev.

5. Fastsettelse og innkreving av inntekter, behandling av lønn og anskaffelser

5.1 Inntekter og innkreving

Pensjonstrygden for sjømenn skal ha systemer og rutiner som sikrer at inntektskrav blir juridisk bindende og at krav blir fastsatt, utstedt og innbetalt med korrekt beløp. Systemer og rutiner skal sikre at innbetaling skjer innenfor betalingsfristen og at utestående krav følges opp på en forsvarlig måte.

Innkreving av medlemsavgift/premie

Innkreving av avgift til dekning av trygdens utgifter skal skje i samsvar med bestemmelsene i Lov om pensjonstrygd for sjømenn kapittel V. Det vises til nærmere regler fra styret om dette.

Tilbakekreving av for mye utbetalt pensjon

Pensjonstrygden for sjømenn skal ha rutiner som sikrer kontroll med utbetalinger og at for mye utbetalt pensjon kreves tilbake i samsvar med bestemmelsene i Lov om pensjonstrygd for sjømenn § 24. Pensjonstrygden for sjømenn skal ha rutiner for avstemming av samordningspliktige ytelser mot NAV.

5.2 Lønn

Virksomheten skal ha et elektronisk system for å følge opp ansvaret for utbetaling av lønn i henhold til gjeldende lover og regler i staten og innberetning til offentlige myndigheter. Pensjonstrygden for sjømenn skal ha egen skattetrekkskonto for å tilfredsstille kravene i regnskapsloven.

5.3 Anskaffelser

Departementet forutsetter at Pensjonstrygden for sjømenn har tilstrekkelig kompetanse, samt fungerende rutiner og kontrolltiltak for å sikre at eventuelle anskaffelser skjer i tråd med lov om offentlige anskaffelser og økonomiregelverket.

6. Avvik fra økonomiregelverkets felles standarder og systemer for budsjettering, regnskapsføring, betalingsformidling, bokføring og økonomisystem

Pensjonstrygden for sjømenn skal følge bestemmelsene i Økonomireglementets kap 3 og 4 med den unntak som følger av at Pensjonstrygden for sjømenn ikke rapporterer til statsregnskapet, ikke benytter SRS og heller ikke benytter standard kontoplan for statlige virksomheter. Pensjonstrygden for sjømenn er ikke omfattet av konsernkontoordningen og dermed ikke av regelverkets bestemmelser om betalingsformidling.

Unntakene fremgår av vedlegget.

7. Øvrige rammer og administrative føringer

7.1 Oversendelser til departementet

Materiale som sendes til departementet og som er en del av saksgang (budsjett, styringsdialog og lignende) skal oversendes elektronisk til postmottak@asd.dep.no med kopi til kontaktpersoner i Pensjonsavdelingen.

7.2 Budsjettforslag, strategiske innspill mv.

Pensjonstrygden for sjømenn har et selvstendig ansvar for å foreslå justeringer av forskrifter, regelverk og instruksjer fastsatt av departementet som kan bidra til økt måloppnåelse. Eventuelle forslag til endringer må være godt underbygget og begrunnet.

Forslag av budsjettmessig karakter skal så langt som mulig fremmes i de ordinære budsjetttrundene. Pensjonstrygden for sjømenn skal i de ulike budsjetttrundene gjennom året bidra med innspill. Tentative frister vil fremgå av de årlige tildelingsbrevene. Endelige frister og opplegg for bidrag vil fremgå av egne brev.

I forbindelse med utarbeidelse av proposisjoner, arbeidsgrupperapporter, svar på spørsmål fra Stortinget og ved enkeltsaker, vil det være aktuelt å be om bidrag og eventuell bistand fra Pensjonstrygden for sjømenn utenom det ordinære budsjettarbeidet og den ordinære virksomhetsrapporteringen.

Pensjonstrygden for sjømenn har et selvstendig ansvar for å informere departementet umiddelbart dersom rammebetingelsene endres vesentlig eller det oppstår avvik i gjennomføringen av politikken eller i virksomheten for øvrig.

Dersom Pensjonstrygden for sjømenn mener at det er uklarheter i de rammene og retningslinjene som formidles til virksomheten, skal dette tas opp med departementet straks.